

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академичната длъжност *доцент* в професионално направление 2.1. *Филология*, научна специалност *Български език (диалектология)* съгласно обявата в ДВ № 7/20.01.2017 г. с кандидат: доктор **Илияна Генчева Гаравалова**, главен асистент в Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН, Секция за българска диалектология и лингвистична география

Становище от: Елена Тодорова Николова, доктор на филологическите науки, професор в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Филиал – Смолян

Гл. ас. д-р Илияна Генчева Гаравалова е единствен кандидат по обявения от Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ конкурс за доцент в направление 2.1. *Филология*, научна специалност *Български език (диалектология)* (Държавен вестник, № 7/20.01.2017 г.).

Общо описание на представените материали

В конкурса д-р Илияна Гаравалова участва със самостоятелни и колективни изследвания, сред които се открояват монографиите *Школата на натуралната морфология и българската морфологическа система* (2003), *Членуването на съществителните имена в българските говори* (2014), както и колективният труд *Еркеч – паметта на езика. Традиции и устойчиви тенденции в един архаичен български говор – говора на село Еркеч, Поморийско* (2012). Първата книга носи заглавието на дисертационния труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, така че основна за конкурса е втората монография. Участието на кандидатката в посочения колективен труд се изразява в събирането на нов диалектен материал по време на първата теренна експедиция, обработката му (транскрибиране на диалектни текстове от дигитални записи – 33 стр.) и написването на 232 речникови статии (38 стр.). Лингвогеографските изследвания са две публикации на английски език, плод на многогодишната работа на тричленен колектив по международния проект *Европейски лингвистичен атлас*, в които са направени легенда и коментари към карта №94 на атласа (2015). Осем от останалите 43 статии са по темата на дисертацията. Представени са и три научнопопулярни публикации и една рецензия, публикувана в сп. „Българистика“.

Обща характеристика на научната, научно-приложната и педагогическата дейност на кандидата

1. Данни за кандидатката

Илияна Генчева Гаравалова е завършила българска филология в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1998 г. В периода 1999-2002 г. е редовен докторант по български език (морфология) към Катедрата по български език на СУ „Св. Кл. Охридски“ и хоноруван преподавател, а през 2003 г. след успешна защита на дисертационен труд придобива образователната и научна степен „доктор“. През 2004 г. започва работа в Секцията по българска диалектология и лингвистична география към ИБЕ при БАН като проучвател. От 2005 до 2008 г. е научен сътрудник II степен. Оттогава до момента работи като главен асистент в Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН. Научноизследователската ѝ дейност е в областта на структуралната и компютърната лингвистика, както и в сферата на езиковата типология, морфологията, синтаксиса, диалектологията и историческата граматика. По време на 13-годишния си стаж в института е изградила умения за организиране на теренни проучвания, работа с информатори, работа по създаване на архиви с данни от информатори. В периода 2006-2009 г. и 2012-2016 г. е секретар на СБДЛГ при ИБЕ. През последните години участва в организирането и провеждането на конференции. Има участия в 26 научни лингвистични форума, както и в медии за популяризиране на дейността на ИБЕ при БАН. Удостоена е с грамота от ФНИ като член на научен колектив и с награда от ИБЕ за колективен труд.

2. Участие в научни проекти и ръководство на проекти

Илияна Гаравалова е участвала в 12 научни проекта като член на работния колектив, което е доказателство за нейните умения да работи в екип. Най-значими са международният проект по ЕБР за работата по Европейския лингвистичен атлас, националните проекти за Българския диалектен речник, за изследването на българските диалекти на различни езикови равнища, за работата по Родопския диалектен атлас.

3. Основни научни и научно-приложни приноси

Кандидатката участва в конкурса за доцент с продукция, която има научен и приложен принос в областта на българската диалектология (изследване

на българските диалекти предимно на морфологично и лексикално равнище) и по отношение на развоя на морфологичната система на българския език.

Основният труд *Членуването на съществителните имена в българските говори* (2014) и статии № 16, 17, 18, 21, 23, 24, 26 са посветени на морфологичната категория ‘определеност – неопределеност’ на съществителните имена в българските диалекти.

Статия № 17 представя членуването на едносричните съществителни имена от мъжки род, единствено число от типа "бръг", "град" в българските териториални диалекти. В зависимост от рефlekса на старобългарския заден еров вокал се прави типологизация на определителните членове и тяхното разпространение в границите на българската езикова територия. Некоректно към говорите с отсъствие на тройна членна система в централните родопски говори е посочен пример от Смолянско (с. 58) – отпадането на консонантния елемент не означава отсъствие на тройна членна система (в същото време в примера от с. Буйново, Девинско се наблюдава редуване на изпаднал със запазен консонант -с и -н, които са компоненти именно на тройната членна система). В тази статия (както и в статия № 18) се изтъква като пропуск отсъствието на северозападния ареал в приложената карта на географското разпространение на тройната членна система в рамките на българската езикова територия в моето изследване (Каневска-Николова 2006: 225). Ако авторката беше прочела третата бележка под линия на с. 10 в цитирания източник, щеше да разбере, че „пропусъкът” е умишлен, защото в посочените северозападни български говори е налице тристепенна система при показателните местоимения, но не и при членуването (с изключение на трънския говор).

В статия № 21 Илияна Гаравалова се стреми да открие теоретичен формално-граматичен модел, с който да се обяснят причините за развоя на тройната система за членуване и редуцирането ѝ до едночленна в съвременния български книжовен език, като се игнорира влиянието на контекстово-ситуативните фактори. От гледна точка на теорията на морфологичните опозиции се предлагат три семантични признака – идентифицираност, пространствено ситуиране и недалечност (близост) на обекта на изказването. Веднага възниква въпросът защо като отделен семантичен признак е взет един от членовете на признака ‘пространствено

ситуиране', в рамките на който се открива еквиполентната опозиция близост – отдалеченост. Затова преднамерено звучи изводът, че членният формант с консонант -н може да замени формалния показател със съгласен -с в позиция на неутрализация, тъй като се определя като немаркиран по признака 'близост' спрямо него (по същия начин членният формант с консонант -с може да се определи като немаркиран по признака 'отдалеченост' спрямо член с консонант -н).

В основния труд се повтарят твърденията от статиите, по които взех отношение. Приносните моменти в него следва да се търсят в проследяването на механизмите за членуване на всички типове съществителни имена на диалектно равнище в границите на цялата българска езикова територия, което се прави за първи път. Показана е добра библиографска осведоменост относно публикациите, свързани с темата на изследването, като основно са използвани данните от Българския диалектен атлас.

С теоретичен принос относно развоя на морфологичната система на българския език се открояват група статии (№ 8, 10, 12, 14, 36, 44), в които се проследява действието на основната развойна тенденция при флективния морфологичен тип езици, изтъкват се различията в начина и характера на промените в диахронен план на номиналната, прономиналната и глаголната парадигма.

Лингвогеографските приноси на кандидатката (в съавторство) се изразяват в коментарите към картата *Названия на овчар* в Европейския лингвистичен атлас (статии № 38 и 39), в които е дадена информация за произхода на названията и ареала на разпространението им в Европа. В поредица от статии се проследява етимологията на думи, назоваващи обекти от действителността, посочват се семантични различия, както и синонимни отношения между тях, прави се съпоставка на българските наименования с тези в останалите славянски езици.

4. Педагогическа дейност

Кандидатката за доцент е придобила педагогически опит като хоноруван преподавател към Катедрата по български език на Факултет славянски филологии при СУ "Св. Кл. Охридски" в периода 2000–2005 г. със 120 часа годишно. През 2013–2014 г. е ръководила практиката на 22 студенти към европейската програма „Студентски практики“, а през 2015–2016 г. е

участвала в организацията и преподаването в летни курсове за кандидат-студенти от български произход от Косово за Висши училища в България.

Отражение на научните публикации на кандидата в нашата и чуждестранната литература

Кандидатката е открила 43 цитирания на нейни трудове от български и чуждестранни автори, което показва едно добро отразяване на нейните научни публикации в нашата и чуждестранната литература. За по-важните трудове има публикувани рецензии в научния печат.

Други бележки: правят неприятно впечатление допуснатите правописни грешки в публикациите и в представените документи по конкурса (особено при употребата на т. нар. пълен и кратък определителен член).

Заклучение

Въз основа на направената характеристика и оценка на научноизследователската, научно-приложната и педагогическата дейност на Илияна Гаравалова в заключение мога да обобщя, че кандидатката има достатъчна по обем и значимост научна продукция и участия в научни форуми, натрупала е ценен опит в проектна и преподавателска работа. Това ми дава основание, въпреки направените критични бележки, да препоръчам на почитаемото научно жури да подкрепи присъждането на академичната длъжност „доцент“ на гл. ас. д-р Илияна Генчева Гаравалова в професионално направление 2.1. Филология, научна специалност Български език (диалектология) в конкурс, обявен от Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН.

18.04.2017 г.

Изготвила становището:
/проф. д.ф.н. Елена Николова

